

Wie stop de wildgroei van 'autoriteiten'? Want als het gaat om toezicht houden, weet de overheid van geen ophouden

Posted on 1 juli 2025 by Menno Tamminga

Nog niks gepresteerd, maar nu al een autoriteit.

Afgelopen week sloot demissionair minister Femke Wiersma (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur; BBB) met een kongsi van belanghebbenden een convenant over verbetering van dierenwelzijn.

Dierenwelzijn, goed idee.

Onderdeel van het convenant is de oprichting van een onafhankelijke autoriteit dierwaardige veehouderij die 'meet, monitort en rapporteert of de doelen van het convenant worden gehaald', zegt het ministerie in zijn nieuwsbericht.

Het convenant loopt tot zeker 2038. Wat nog niet duidelijk is: wordt deze autoriteit

straks met een kapitale A geschreven, zoals in het nieuwsbericht van het ministerie, of met een 'kleine' a, zoals in de brief over het convenant aan de Tweede Kamer?

Autoriteit moet je verdienen

Een hoofdletter? Autoriteit moet je verdienen. Maar door de overheid opgerichte autoriteiten maken zich graag meteen gezaghebbender en prominenter door die A. De Autoriteit Financiële Markten. De Voedsel en Waren Autoriteit. De Autoriteit Consument & Markt. De Autoriteit Persoonsgegevens. De Autoriteit Woningcorporaties. De Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming. De Nederlandse Zorgautoriteit. En wie het zonder A moet doen, zoals de Nederlandse Emissieautoriteit of de Kansspelautoriteit, compenseert dat met zijn internationale naam. Netherlands Emissions Authority. The Netherlands Gambling Authority.

Het gaat te ver om hier voor elke Autoriteit uit te leggen wat zijn taken en bevoegdheden zijn. De meeste houden toezicht op een bedrijfstak of op de naleving van wetten. Uit de politieke geestdrift voor Autoriteiten blijkt wel: toezicht houden is een onverbiddelijke groeimarkt.

Daar zijn drie redenen voor. De eerste is van politiek aard. De markt voor toezicht is dertig jaar geleden tot grote bloei gekomen toen links-liberale kabinetten marktwerking en deregulering op het agenda zetten.

Kartels en prijsafspraken werden ontmanteld. Ondernemingen kregen meer ruimte. Maar het moest natuurlijk geen wildwest worden. Dus kwamen er scheidsrechters die moesten zorgen dat de vrijheid niet zou ontsporen. De scheidsrechter heette soms marktmeester, maar dat bekt niet lekker. Autoriteit klinkt beter, toch?

Leve de technocratie

De tweede reden zit wat dieper. Depolitisering. Een goed functionerende markt is niet links of rechts, niet politiek. De minister trekt zijn handen af van eventuele uitvoeringsproblemen. Laat de Autoriteiten het maar oplossen. Leve de technocratie!

Ten derde is toezicht een groeimarkt omdat de samenleving risico's en ongelukken wil uitbannen. Helaas zijn die er toch steeds weer. Toezichthouders zijn bijzonder bedreven in het waarschuwen voor nieuwe en onbekende risico's. Toezichthouders

als De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten bestaan voor een deel bij de gratie van het feit dat zij steeds weer nieuwe risico's weten te ontdekken. Ook toezichthouders willen graag meer toezicht houden, meer budget, meer impact.

Misstanden zijn ook halsstarrig. Of het nu verboden kartelafspraken zijn, fraude en bedrog in de financiële wereld (beurshandel met voorkennis) of juist benadeling vanuit de financiële wereld (woekerpolissen) of de liberalisering van een markt, zoals de gokmarkt, die schadelijke gevolgen blijkt te hebben.

De frustratie met het toezicht zit ingebakken. De reflex werkt als volgt. Het euvel wordt openbaar. Er ontstaat ophef. Vragen in de Tweede Kamer. De minister of staatssecretaris moet uitleg geven. Soms volgt actie: nieuwe regels, extra toezicht. Zo ontstaat een spiraal. Meer regels, extra toezicht, meer complexiteit, extra geld voor toezicht, extra rapportages, extra mankracht op ministeries om daarop te reageren en om de minister of staatssecretaris uit de wind te houden.

Een nieuwe macht

Op deze manier is de laatste dertig jaar een imposante nieuwe macht ontstaan. Imposant vanwege hun werkterreinen én vanwege hun omvang. Want niet alleen de genoemde autoriteiten met een kapitale of kleine A houden toezicht, maar ook de al genoemde Nederlandsche Bank, talloze inspecties op ministeries (Arbeidsinspectie, Onderwijsinspectie) en andere controleurs bij gemeenten provincies, bedrijfstakken, het Staatstoezicht op de Mijnen tot en met de stichting Bloembollenkeuringsdienst.

Samen hebben deze organisaties duizenden werknemers, zo niet tienduizend. Hoeveel daarvan is dood gewicht en hete lucht? Niemand weet het. En politici willen niet graag verrast worden. Als er wat gebeurt reageren de meeste politici niet met: vervelend, pech gehad. Nee, liever meer toezicht.

Het zou toch minder...

De laag toezichthouders is niet alleen imposant, maar vormt een nieuwe macht. De kleilaag past niet in de verdeling van machten zoals die is gegroeid in het staatsbestel. De eerste macht is de wetgevende macht, het parlement gekozen door de kiezers. Inmiddels is dat niet alleen de wetgever in Den Haag, maar ook de

regelgever in Brussel. De tweede macht is de regering, de uitvoerende macht, die verantwoording aan het parlement moet afleggen. De derde macht is de rechterlijke macht, die onafhankelijk is.

Vervolgens wordt het wazig. Niet voor niets geldt de ambtenarij als de vierde macht. En wie dat wil kan de massamedia als vijfde macht rubriceren. Maar waar passen de Autoriteiten en toezichthouders is dit rijtje? Deels binnen de vierde macht, maar deels zijn zij vrije vogels, publieke ondernemers in toezicht. Aan wie leggen zij verantwoording af?

Hoe meer ervan zijn, hoe meer vraagtekens je moet zetten. Je ziet ook hoe hun taak erodeert. Nogmaals de autoriteit dierenwelzijn. Deze autoriteit houdt geen toezicht, maar meet en rapporteert over de resultaten van het convenant. Moet het ministerie daarvoor een autoriteit oprichten? Het doel van het kabinet-Schoof was juist regels schrappen en de rijksoverheid krimpen.

Wynia's Week verschijnt drie keer per week, **156 keer per jaar**, met even onafhankelijke als broodnodige artikelen en columns, video's en podcasts. De groei en bloei van Wynia's Week is te danken aan de donateurs. Doet u al mee? Doneren kan op verschillende manieren. Kijk [**HIER**](#). Hartelijk dank!